

หัวข้อภาคนิพนธ์	การนำนโยบายการพัฒนาสวนสัตว์ในสังกัดขององค์การสวนสัตว์ สู่มาตรฐานระดับโลก ไปปฏิบัติ
ชื่อผู้เขียน	ปาริชาติ ทัพพะสุด
แผนกวิชา/คณะ	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ ดร.พัชรี ลิโรรส ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภาคภูมิ ฤกษ์เมธ
ปีการศึกษา	2552

บทคัดย่อ

ภาคนิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อศึกษานโยบายการพัฒนาสวนสัตว์ในสังกัดขององค์การสวนสัตว์ สู่มาตรฐานระดับโลก ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายไปปฏิบัติ ภาวะผู้นำที่มีความคิดริเริ่มและมีบทบาทสำคัญ ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคในการนำนโยบายไปปฏิบัติ เพื่อเสนอปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำนโยบายการพัฒนาสวนสัตว์ในสังกัดขององค์การสวนสัตว์ สู่มาตรฐานระดับโลกไปปฏิบัติ การศึกษาใช้วิธีพรรณนา (Description) โดยศึกษาข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ (Documentary Research) จากภาคสนาม (Field observe) และการสัมภาษณ์ (Interviews)

ผลการศึกษาพบว่า นโยบายการพัฒนาสวนสัตว์ในสังกัดขององค์การสวนสัตว์สู่มาตรฐานระดับโลก เป็นนโยบายที่มีจุดเริ่มต้นมาจากการเปลี่ยนแปลงการบริหารงานขององค์การสวนสัตว์ ซึ่งถือเป็นช่วงเปลี่ยนผ่านของการบริหารงานแบบยุคราชการเดิม (Bureaucracy) เป็นยุคของการบริหารราชการแนวใหม่ (New Public Management) ด้วยการเปลี่ยนผู้นำองค์การสวนสัตว์ ในปี พ.ศ. 2534 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ยังมีผู้นำที่มีความรู้ ความชำนาญด้านสวนสัตว์และสัตว์ป่าเข้ามาบริหารงานถึง 3 ยุคติดต่อกัน คือ ยุคนายอุสม นิมมานเหมินท์ เป็นยุคที่อยู่ในช่วงเปลี่ยนผ่านของการนำไปสู่ความเป็นสากล (Transitional Period) มีการพัฒนาคน พัฒนาสวนสัตว์ และสัตว์ป่า บริหารงานแบบเอกชน กล่าวคือสนใจดำเนินนโยบายภายใต้ปัญหาต่าง ๆ ไม่ทำงานแบบใช้กฎ ระเบียบ เป็นเกาะป้องกัน ยุคของนายพิสิษฐ์ ฑพัทลุง เป็นผู้นำองค์การสวนสัตว์ เป็นยุคเริ่มต้นของการบริหารงานแบบสมัยใหม่ (Modern Management) ที่มีการนำหลักเกณฑ์การเป็นสวนสัตว์มาตรฐานระดับโลกของสมาคมสวนสัตว์โลก (WAZA) เข้ามาศึกษาและเริ่มทดลองปฏิบัติ และยุคที่สาม คือ ยุคของนายโสภณ คำนุ้ย เป็นผู้นำองค์การสวนสัตว์ เป็นยุคที่มีการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ของสมาคมสวนสัตว์โลก (WAZA) อย่างเต็มรูปแบบ ทั้งด้านการบริหารจัดการสวนสัตว์ และสัตว์ป่า เป็นยุคของการบริหารราชการแนวใหม่ (New Public Management)

ในการนำนโยบายไปปฏิบัติ ผู้นำองค์กรสวนสัตว์มีกลยุทธ์ในการแก้ไขปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ทั้งด้านกฎหมาย และผู้ที่สูญเสียผลประโยชน์ สามารถดำเนินนโยบายจนประสบความสำเร็จในการนำสวนสัตว์ในสังกัดขององค์กรสวนสัตว์ จำนวน 5 แห่ง สู่มาตรฐานระดับโลก

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายไปปฏิบัติ คือ ภาวะผู้นำขององค์กรสวนสัตว์ การถ่ายทอดความรู้ของบุคลากรในองค์กรสวนสัตว์ ความต่อเนื่องของนโยบาย และการสนับสนุนในการนำนโยบายไปปฏิบัติ ประกอบด้วยสื่อต่าง ๆ การสร้างเครือข่าย การสนับสนุนของฝ่ายการเมือง และการสนับสนุนจากหน่วยงานอื่น ๆ

ผลของการนำนโยบายการพัฒนาสวนสัตว์ในสังกัดสู่มาตรฐานระดับโลกไปปฏิบัติ ประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนด โดยสมาคมสวนสัตว์โลกยอมรับสวนสัตว์ในสังกัดขององค์กรสวนสัตว์ ทั้ง 5 แห่ง เป็นสวนสัตว์ที่ได้มาตรฐานระดับโลก เกิดผลดีต่อภาพลักษณ์ของสวนสัตว์ในสังกัดขององค์กรสวนสัตว์และภาพลักษณ์ของประเทศ เกิดความเชื่อมั่นต่อนักอนุรักษ์ NGOs มีผลงานด้านการอนุรักษ์ วิจัย เพาะและขยายพันธุ์สัตว์ป่าหายากใกล้สูญพันธุ์ของโลก เช่น แพนด้า แมวป่าหัวแบน เสือลายเมฆ มีการจัดตั้งบริเวณสวนสัตว์และสถานที่จัดแสดงสัตว์ให้สวยงาม กลมกลืนเป็นธรรมชาติ เพิ่มกิจกรรมด้านนันทนาการและสิ่งอำนวยความสะดวก ประชาชนสนใจมาใช้บริการเพิ่มขึ้น บุคลากรได้รับการพัฒนาด้านสวนสัตว์ และสัตว์ป่ามากขึ้น มีความรู้ ความสามารถ ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาสัตว์ ให้มีความเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์

เพื่อประโยชน์ต่อการสรรหาผู้นำ ที่มีความเหมาะสมกับลักษณะงานและสถานการณ์ปัจจุบัน ควรศึกษาวิจัยถึงผลดี ผลเสียของภาวะผู้นำในรูปแบบผู้นำขององค์กรสวนสัตว์ เพื่อให้การบริหารงานของหน่วยงานภาครัฐเกิดประสิทธิภาพ โปร่งใส และตรวจสอบได้ ตามหลักของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (Good Governance) อย่างแท้จริง